

Oříšky pro Popelku

Na těchto vložených středových stránkách AS přinášíme poslední ze slíbených oceněných textů z autorské soutěže divadelních her pro děti Oříšky pro Popelku 1998-99, o níž jsme čtenáře podrobněji informovali v AS č. 6/99. Hry otiskujeme v takové podobě, v jaké byly zaslány do soutěže. Nejsou v nich prováděny žádné, ani jazykové úpravy. Znovu podtrhujeme, že je třeba tyto texty chápat jako základní východisko, že si vyžadují dotvoření. Proto je součástí těchto stránek vždy dramaturgický pendant, upozorňující potencionální inscenátory zejména na úskalí textové předlohy, kterou je pro dosažení žádoucího jevištního výsledku potřeba řešit. Kontakty na autory jsou k dispozici na IPOS-ARTAMA Praha u dr. Milana Strotzera – tel. 02/61215684-7. (MS)

Kristina Herzinová
podle japonských pohádek Věry Hrdličové
(Démonova flétna)

CESTA ZA BOHEM HOR

OSOBY:

TOŠI - chudý mládenec
MATKA
SOUSED
HANAKO - nemocná dívka
DUCH HOR
MUŽ - hospodář
ŽENA - hospodyně
ŽENA u řeky
ŽENA u řeky
MNICH
TENGU - vládce větru, hromu a blesku
JAMAMBA - krvelačná čarodějnice
BŮH VŠECH HOR

V chudém obydlí

(Unavená matka přináší otep dříví a přikládá do kamen.)

Toši: Ach, maminko, kolikrát jsem ti říkal, abys zůstala doma. Pročpak se tak dřeš?

Matka: Ale jdi, chlapče, nemůžeš přece dělat všechno sám.

Toši: Copak tohle je práce pro ženu?

Matka: Nemůžu přece sedět s rukama v klíně a nečinně...

Toši: To neříkám, ale podívej se na ty své ruce! Samý mozol a samá tříska.

Matka: Jsi hodný chlapec, Toši. Víím, že to myslíš dobře. Bez otce je nám těžko, vid'? Pravda, ani tehdy to nebylo jednoduché, ale přesto se nám žilo lépe.

Soused: Haló, jste doma?

Matka: To jsou k nám hosti! Jen pojdte dál, sousede, no pojdte!

Soused: Nezlobte se, ale přicházím s prosbou. Nepůjčila by jste mi hrstku rýže? Víím, že sami máte málo...

Matka: Ale jděte, dokud je z čeho brát, rádi dáme. Toši, přines misku!

Toši: Prosím... (podává misku)

Soused: Děkuji, chlapče.

Toši: Není zač.

Matka: Co stojíte, sousede, posaďte se u nás! Udělám čaj.

Soused: Tvá matka je zlatá žena, zlatá...

Toši: Já víím, ale měla by se víc šetřit. Co otec zemřel, má pocit, že musí dělat za dva.

Matka: Ták, už se to nese...

Soused: Ó, ta vůně! Jasmín, že?

Matka: Poznal jste to?

Soused: Jak by ne, má dcera ho přímo zbožňuje.

Matka: A jak je jí?

Soused: Ach, moje Hanako. Už ani z lůžka nevstane. Vystřídali se u ní

věhlasní lékaři, všelijací šarlatáni, ale žádný si s její nemocí neví rady. Peněz už jsem utratil, a nic. Ve dne vysedávám u jejího lůžka a v noci se probouzím hrůzou, že už nedýchá.

Matka: Ach sousede... Chudák děvče. Krásná jako květ lotosu...

Soused: No, měl bych už jít.

Toši: Jen zůstaňte, strýčku. Maminka si alespoň na chvíličku odpočine a vám taky neuškodí špetka rozptýlení.

Soused: Máš pravdu, chlapče, ale nemohu nechat Hanako dlouho o samotě.

Matka: Ještě jste ani čaj nedopil.

Soused: Odpusťte, ale to děvče mi dělá takové starosti...

Toši: Strýčku, když dovolíte, stavím se u Hanako na pár slov, až půjdu z lesa.

Soused: Jsi hodný, Toši. Určitě ji to potěší.

Toši: Tak já půjdu.

Matka: Toši, počkej!

Toši: Copak?

Matka: Svačina.

Toši: Málem bych zapomněl. Děkuji. Sbohem!

Matka: Vidíte, sousede? Hlavu má stále v oblacích...

Soused: Však on by si brzy vzpomněl, venku rychle vytráví.
(oba se tomu srdečně zasmějí)

V lese

Toši: (zpívá) Borovice, štíhlá paní, roste do výše, koruna jí hlavu zdobí, šišek tisíce. Slunce ve dne olizuje její jehličí, i když místy kůra praská, nic jí nezničí. Ty suché větve tě jen hyzdí, krasavice... (píská si dál písničku a osekává větve. Pod stromem najednou vidí jak mu někdo krade svačinu)

Kdo to může být? V životě jsem ho tady neviděl. Ale co, pro jednou mě neubude. Jen ať si dá.

Stařeček: (spatří Tošiho) Ach, chlapče, odpusť mi, to byla tvá svačina, vid'? Já nevím, co to se mnou je, ale mám pocit, že čím jsem starší, tím větší mám hlad. A ty placky tak voněly...

Toši: Hlavně že jste si pochutnal, stařečku. (usměje se) A kdo vlastně jste? Nikdy jsem vás tady neviděl.

Stařeček: Inu, proč bych ti to neřekl. Jsem Duch zdejších hor.

Toši: Duch zdejších hor?!

Stařeček: No, co se divíš? Rád bych se ti za tvou dobrotu odvděčil. Máš nějaké přání?

Toši: Přání? Mám jen jediné. Abych se mohl mamince odměnit za všechno, co pro mě udělala a abychom nemuseli do smrti třít bídu s nouzí.

Stařeček: To není v mé moci, chlapče, ale poradím ti. Jdi odsud pořád na západ, až se dostaneš do kraje, kde sídlí Bůh všech hor, co jich na ostrovech je. Ten zná odpověď na každou otázku. Zeptej se ho, co bys měl udělat, abys zbohatl. (zmizí)

Toši: A myslíte, že mi odpoví i... Stařečku? Kde jste?

Stařeček: Jdi stále na západ...

Toši: Duch našich hor... Děkuji za radu! Moc děkuji! (ozvěna odpovídá) Moc děkuji...děkuji...kuji...

Doma

Soused: To jsem se zapovídal. Úplně jsem ztratil pojem o čase.

Matka: Alespoň jste přišel na jiné myšlenky.

Soused: Děkuji vám za čaj, za laskavé slovo...

Matka: Ale jděte!

Soused: Á, syn se vám už vrací.

Matka: Tak brzy? Snad se něco nestalo?

Toši: Maminko, maminko!

Matka: Copak, chlapče, jsi v pořádku?

Toši: Ach, maminko, kdybys věděla, co se mi přihodilo!

Matka: Napadlo tě nějaké zvíře?!

Toši: Chachacha, kdepak!

Soused: Tak nás nenapínej!

Matka: Tak mluv, co se ti stalo?

Toši: Představte si, osekávám suché větve a v tom si všimnu, jak mi nějaký stařeček baští svačinu.

Soused: A co jsi udělal?
Toši: Nic. (*zasměje se*) Když jsem viděl, jak mu chutná, řekl jsem si, že má asi větší hlad než já.
Matka: Mám já to ale hodného chlapce, co říkáte sousede?
Soused: To vám povím. Srdce na dlani.
Toši: Ale to není všechno! To nejlepší nakonec. Když si všiml, že ho vidím, omluvil se a řekl, že mi splní jakékoli přání.
Matka: Cože?
Soused: Myslel jsem, že to byl nějaký chudák.
Toši: To mě také napadlo, ale víte kdo to byl?
Matka: Kdo?
Soused: Tak mluv! Nenech se prosit!
Toši: Byl to Duch našich hor!
Soused: No to mě podržte!
Matka: Je to vůbec možné?
Toši: Je, maminko, je!
Soused: A splnil ti tvé přání?
Toši: Ne, ale dal mi radu. Maminko, čeká mě daleká cesta. Jdu za samotným Bohem všech hor našeho ostrova. Ten mi zodpoví mou otázku.
Matka: Jakou?
Toši: Co dělat, abychom byli bohatší.
Matka: Ale, chlapče, to přece nestojí za to! Bojím se o tebe...
Soused: Jen ho nechte, matko. Mládí ví své.
Toši: Maminko, musím jít! Nemohu se dívat, jak mi chřadneš před očima.
Matka: Ach, Toši, chlapečku můj zlatý!

U Hanako

Toši: Hanako, spíš?
Hanako: To jsi ty, Toši?
Toši: Ano, já.
Hanako: Pojď dál! Nespím, ale víš, nemohu vstát...
Toši: Hanako, Hanako, už zase nevíš co by sis vymyslela, jen abys mě potrápila, vid'?
Hanako: Nechci tě trápit, Toši, ale...
Toši: Já vím, dělám si legraci. Co to maluješ?
Hanako: Ne, nedívej se! Ještě to není hotové.
Toši: No tak, nenech se prosit! Ukaž mi ten obrázek... Je překrásný.
Hanako: Nepřeháněj!
Toši: Já že přeháním?! Je nádherný! Jak je možné, že dokážeš zobrazit věci, které jsi nikdy neviděla?
Hanako: To díky tobě, Toši. Vyprávíš mi co jsi v horách viděl, co jsi zažil a já... Tvé oči mi všechno prozradí. Jsou jako zrcadlo. Vidím v nich všechny tvé příběhy, krásu, smutek, štěstí, bídu...
Toši: Hanako, přišel jsem se vlastně rozloučit.
Hanako: Jsi na cestě do hor?
Toši: Čeká mě dlouhá cesta.
Hanako: A přineseš mi první jarní kvítek?
Toši: Jako každý rok, Hanako.
Hanako: Víš, vůně jara mi pomáhá. Dodává mi sílu do života. Je jako jemné pohlazení, jako něžné políbení.
Toši: (*zpívá*) Hanako, jsi kvítek bílý, malé poupě lotosu.
Hanako: Čekám na tvůj dotek milý, snad tvou ruku unesu.
Toši: Tvoje ručka v mojí dlani je jak poupě ve váze.
Hanako: Tvoje něžné pohlazení jako voda v oáze.
Toši: Den, den míjí, roky letí, už jsme asi dospěli.
Hanako: Je to tak, už nejsme děti, to už nikdo nezmění.
(*Toši Hanako políbí*)
Hanako: Toši! (*rozpláče se*) Tos neměl!
Toši: Proč? Hanako, už dávno tě mám rád a ...
Hanako: Mlč, Toši! Neříkej nic, co by tě jednou mohlo mrzet!
Toši: Hanako, láska moje, ukončím tvé trápení. (*odchází*)
Hanako: Mé trápení ukončí jen smrt. (*pláče*)

V sadě

Toši: Poslední placka. No, co se dá dělat, musím si nechat zajít chuť. Tak pojď zpátky, maličká, nechám si tě na horší časy. Co to tu voní? Stromy? No ano, kvetoucí stromy! Překrásný sad.

Haló, je tu někdo?
Muž: Kdopak to zavítal do našich hor?
Toši: Dobrý den, pane. Jmenuji se Toši a má cesta prochází tvým sadem. Doufám, že se nezlobíš?
Muž: Proč bych se zlobil? Jen si na chvíli odpočiň. Mé stromy ti poskytnou chladivý stín a jejich vůně ti dodá sílu a dobrou náladu. Kampak máš namířeno?
Toši: Čeká mě ještě dlouhá cesta. Jdu za Bohem všech našich hor.
Muž: Za Bohem všech našich hor? A proč? Pročpak si vyměnil bezpečí domova za poutnickou hůl?
Toši: To je dlouhá historie...
Muž: Tak povídej! Ženo! Máme hosta! Přines něco k pití a něco k zakousnutí!
(*Toši pantomimicky vypráví, přichází žena, nabízí jídlo a pití, Toši poděkuje, jí a pije a stále vypráví, muž a žena zaujatě poslouchají*)
Muž: Říkáš, že zodpoví každou otázku?
Toši: Každou.
Muž: Toši, rád bych tě poprosil o službu.
Toši: Když to bude v mých silách...
Muž: Potřebuji totiž radu. Pěstuji v sadě, který jsem zdědil po předcích, dva sakurové stromy. Oba doposud krásně prospívaly a kvetly, až letos jeden s příchodem jara náhle uschl, jako by ho spálil mráz a brzy po něm i druhý. Mohl by ses Boha hor zeptat, co je toho příčinou?
Toši: To víte že ano. Rád to udělám.
Žena: Jsi hodný chlapec. Tvá matka musí být na tebe pyšná.
Muž: Dej mu něco na cestu.
Žena: Hned to bude... (*balí mu jídlo do uzlíčku*)
Toši: To stačí, nedělejte si škodu!
Muž: Jen se neostýchej, čeká tě ještě moc dlouhá cesta.
Žena: (*podává mu uzlík*) Buď na sebe opatrný, aby se ti nic zlého nepříhodilo.
Muž: Na své pouti za Bohem hor se musíš dostat přes velkou řeku. Je to asi dva dny chůze.
Toši: Díky za radu.
Žena: Až se budeš vracet, nepamenej se zastavit.
Muž: Budeme na tebe čekat.
Toši: Sbohem a brzy nashledanou!

U řeky

Toši: (*zpívá*) Už druhý den pochodem kráčím smutnou krajinou na své pouti za Bohem, za svou touhou, vidinou. Snad tam dojdu, snad tam trefím, k Bohu, který všechno ví, snad se dočkám odpovědi, snad otázky zodpoví. Bože, to je vody! Tak velkou řeku jsem ještě neviděl! Ale jak se dostanu na druhý břeh? Žádná loďka, žádný převozník... Haló, je tu někdo?
Žena: Proč tak křičíš?
Toši: Promiňte, paní, ale vůbec jsem si vás nevšiml.
Žena: Ani se nedivím, jsem už součástí této řeky. Tohoto i protějšího břehu.
Toši: Nevíte, jak bych se dostal na druhou stranu?
Žena: Možná.
Toši: Poradíte mi?
Žena: Možná.
Toši: Tak jak? Prosím!
Žena: Je to pro tebe tak důležité?
Toši: Na druhém břehu pokračuje má cesta.
Žena: A kam vede tvá cesta? Smím-li to vědět.
Toši: Není to žádné tajemství. Jdu k Bohovi hor, který zná odpověď na každou otázku.
Žena: Kéž bych mohla jít s tebou. Potřebovala bych také radu. Nesmím se však odtud hnout.
Toši: Proč? Kdo vás tu drží?
Žena: Potkal mě, chlapče, zvláštní osud. Mým domovem je nebeská země. Žila jsem tisíc let na zemi, tisíc let na moři a posledních tisíc let na této řece. Teď je čas, abych se vrátila kam patřím. Ale ať dělám co dělám, vchod do nebeské země najít nemůžu. Už jsem si oči vykoukala, vidíš, mám je jako dvě čárky. Jsem

téměř slepá. Nemohl by ses Boha hor zeptat jak najdu nebeskou bránu?

Toši: Rád to udělám, ale nejdřív se musím dostat přes tuhle nešťastnou řeku.

Žena: To je maličkost. Vlez mi na záda a já tě přes ni přenesu.

Toši: Děláte si legraci?

Žena: Já nikdy nežertuji.

Toši: Ale jak to uděláte?

Žena: S tím si hlavu lámat nemusíš. Tak pojď, já čekám!

V lese

Toši: Přes řeku jsem se dostal, ale kudy teď? Nikde ani živáčka. V téhle pustině se těžko někoho zeptám na cestu.

Mnich: To je vůně!

Toši: Ach! Vy jste mě vylekal.

Mnich: Promiň, chlapče, jsem tak zabrán do práce, že jsem si tě nevšiml.

Toši: Co tu děláte, tak pozdě večer?

Mnich: Jsem mnich chrámu těchto hor a jelikož se blíží svátky rovnodennosti, musím nasbírat kytici na oltář. Brzy se totiž začnou scházet lidé z okolních vesnic do našeho svatého stánku, aby uctili památku svých předků.

Toši: Rád vám pomůžu.

Mnich: To bys byl moc hodný. Jsem už unaven a ještě mě čeká mnoho povinností.

Toši: A kde je váš chrám? Je to daleko?

Mnich: Kdepak, vidíš to světlo mezi stromy?

Toši: Ano, vidím.

Mnich: Tak to je náš boží stánek.

Toši: Víte co? Stejně už bude noc a já musím někde složit hlavu, běžte si klidně za svými povinnostmi, já vám kytici nasbírám a přinesu ji přímo na oltář.

Mnich: Máš dobré srdce, chlapče. Jakpak ti říkají?

Toši: Toši.

Mnich: Hezké jméno. Toši, musíš být opatrný. Toudle dobou je les plný kouzel a nebezpečí. Zlí duchové strojí lidem nástrahy a není radno si s nimi zahrávat.

Toši: Nebojte se, dám si pozor.

Mnich: Může se ti stát, že znenadání potkáš nosatého Tengua, vládce hromu, blesku a větru, který si občas zamane nějakou zlomyslnost. Nebo krvelačnou ježibabu Jamambu. Z jejich drápů by ses živ nedostal. Počkej, něco ti dám (*sundává z krku tři amulety a věší je Tošimu na krk*). Jeden, dva, tři. Tak. Když budeš v nebezpečí, hod' jeden z těchto amuletů za sebe a on se promění v cokoli co si budeš přát a nikdo ti neublíží.

Toši: Myslím, že si děláte zbytečné starosti.

Mnich: Kdepak chlapče, já vím, co říkám.

Toši: Začíná být pěkná tma, měl bych se pustit do práce.

Mnich: Sbírej, prosím, jen ty s opojnou vůní. Teď je nevidíš, ale až je spatříš v denním světle, budeš oslněn krásou jejich květů.

Toši: Tak už se nezdržujte, nemějte obavy, zvládnou to.

Mnich: Já vím, Toši, já vím. (*odchází*)

Toši: (*zpívá*) Kvítečku voňavý, voňavá kytičko, skrýváš se do trávy, vykoukni maličko. Jarní květ pro ženu, pro dívku, pro krásku, přináším na oltář vzpomínku na lásku. Vzpomínám na lásku, která mě potkala, Hanako, milá má, kytičko voňavá. (*zvedne se vítr*)

Toši: Co se to děje? (*ozve se zlomyslný smích*) To jsi ty Tengu? (*znovu smích, uhodí hrom, zablýskne se*) Díky, že ses představil! (*znovu hrom a blesk*) Kytici mám nasbíranou, ale cestu k chrámu jsem ztratil. Co teď? ... Tengu! Víím, že to nemáš ve zvyku, ale nemohl bys pro jednou udělat výjimku?

Tengu: To mluvíš se mnou, ty lidský červe?!

Toši: No, ano. Vidíš tu snad někoho jiného?

Tengu: Nebuď drzý!!! (*hrom, blesk*)

Toši: To bych si nikdy nedovolil, mocný Tengu! Chtěl jsem tě jen požádat... poprosit...

Tengu: Tak mluv! Co potřebuješ od všemocného vládce větru, hromu a blesku?

Toši: Posvítit na cestu.

Tengu: Chachacha... Tvá drzost je neslýchaná! Ale vlastně, proč ne? Může to být zábavné. Chachacha... (*blesk*)

Toši: Díky! (*blesk*) Jen tak dál, brachu! Zdá se, že nejsi tak zlý a zlomyslný, jak se o tobě vypráví. (*blesk*) Něco vidím! Posviť mi, prosím! (*blesk*) Co je to?! To přece není stánek boží! (*smích, hrom, blesk*) Ty lišáku, doběhl si mě, co? (*smích, hrom, blesk*) No, co se dá dělat. Chrám bych tuto noc určitě nenašel a venku dnes není zrovna bezpečné přespávat. Drž mi palce, třeba tu bydlí hodní lidé. (*smích, hrom, blesk*) Ty si nedáš pokoj?! (*ťuká na okno*) Haló, dobří lidé, zabloudil jsem na cestě do chrámu, nemohl bych u vás přenocovat? (*dveře se samy otevřou*) Vidíš? Přece jen mám štěstí. (*vchází dovnitř a Tengu se smíchem odlétá*)

U Jamamby

Toši: Haló, je tu někdo?

Jamamba: Jen pojď, chlapče!

Toši: Promiňte, paní, já.... (*chce odejít*)

Jamamba: Kam bys šel v takový nečas?

Toši: Musím do chrámu...slíbil jsem...

Jamamba: Sliby, chyby!

Toši: Víte, tahle kytice...

Jamamba: Ta je pro mě? Jak milé. (*vytrhne mu ji z ruky*)

Toši: Musím už jít!

Jamamba: (*zadrží ho*) Bojíš se mě?!

Toši: Já? ...Proč bych se bál?

Jamamba: Nevím. Lidé se mi vyhýbají. Proč?! Jsem snad ošklivá?

Toši: Ne, jste docela...

Jamamba: Jaká? No? Tak řekni!! Hezká?!

Toši: Zvláštní.

Jamamba: Chtěl jsi říci, zajímavá.

Toši: Ano, tak jsem to myslel.

Jamamba: Ty se mi taky líbíš, kocourku! Jakpak ti říkají?

Toši: Toši.

Jamamba: (*mluví k pavoukům*) Hoši, je tu Toši! Chachacha!!! Co s tebou? (*prohlíží si ho*) Tu máš! (*dá mu do ruky misku s kaší*) No, sedni si a jez! Chachacha!!! Neboj se, není otrávená! Chacha!!! (*pro sebe*) Sežrat? Je dost hubený. Musela bych si ho vykrmit. Vysát mu krev? Nevím... Když on je tak hezký (*pošle mu vzdušný polibek*) Nechám si ho! Tak pojď, kocourku, půjdeme spát.

Toši: Co děláš? Proč mě svazuješ?!

Jamamba: Abys mi neuletěl, holoubku.

Toši: Proč bych utíkal? Docela se mi tu líbí...

Jamamba: To jsem ráda, to jsem moc ráda... (*usíná*)

Toši: Brr, to jsem se dostal do pěkné kaše. Co můžu od ní čekat? Je tak odporná! Fuj! Určitě mě chce sníst. Anebo... Ne, na to nechci ani pomyslet! Musím utéct. Ale jak? Svázala mi ruce i nohy. Jamambo! Jamambo!

Jamamba: Proč mě budíš?!

Toši: Spi!!!

Jamamba: Jamambo, potřebuji...

Jamamba: Co?! Co potřebuješ?!

Toši: Hmm, nevymýšlej si a spi!!

Toši: Jamambo, já to nevydržím!

Jamamba: Ááá, jsi otravný!

Toši: Musíš mě rozvázat.

Jamamba: Na mě nevyzraješ, kamaráde! (*rozvázala mu jen nohy*)

Toši: A co ruce? Jamambo, snad si nemyslíš, že bych utekl?

Jamamba: Tak, běž! Provaz je dost dlouhý, tak utíkej!! Chachacha!!

Toši: Však já si poradím... (*odchází*)

Jamamba: (*po chvíli se probouzí*) Toši, co je s tebou? Nějak dlouho mu to trvá. Tak, Toši, už jsi hotov? Půjdu se za ním podívat. Toši, co tam tak dlouho... Huáááá!!! Utekl mi!! On mi utekl!!! Přivázal provaz ke kůlu a utekl!! Huáááá!!! Ale to mu nedaruju! Nemůže být daleko. Chytím ho a pak s ním zatočím!! (*zpívá*) Já jsem strašná ježibaba chvíli stará, chvíli mladá jsem jaká chci zrovna být

když toužím krev tvoji pít!
Roztrhám teď tělo tvoje
maso a krev bude moje
dohoním tě co by dup
nezůstane z tebe chlup!

Toši: Věděl jsem, že mě dohoní, co teď?!

Jamamba: Huááá!!!! Už tě mám!! Tak stůj, tvůj život je můj!!!

Toši: Amulet! Musím zahodit jeden amulet. Buď řekou!

Jamamba: Hučí peřeje, řítí se proudy vody...!!!!

Toši: Ach, řeko, zastav Jamambu!

Jamamba: Huááá!!! Vodu jsem vypila, tebe dohonila! Už tě mám, tak stůj, tvůj život je můj!!!

Toši: Musím ji zdržet. (*hodí druhý amulet*) Buď horou!

Jamamba: Co je to?! Ta hora tu nikdy nebyla!!! (*rozbíjí skálu*)

Toši: Už mě zase dohání!

Jamamba: Huááá!!! Skálu jsem rozbila, tebe dohonila! Už tě mám, tak stůj, tvůj život je můj!!!

Toši: Poslední. Ještě mám jeden amulet. Buď ohněm!

Jamamba: To je požár! Plameny šlehají až do nebe! (*uhasí jej*)

Toši: Ani to jí nezastaví?

Jamamba: Huááá!!! Oheň jsem zničila, tebe dohonila! Už tě mám, tak stůj, tvůj život je můj!!!

Toši: Chrám! To je přece ten chrám! (*buší na vrata*) Otevřete! To jsem já, Toši!

Mnich: Ty žiješ? Hned ti, chlapče, otevřu, jen co se obléknu.

Toši: Na to není čas! Proboha, otevřete, mám Jamambu v patách.

Mnich: Už jdu, už jdu. (*otvírá*)

U mnicha

Toši: Děkuji, moc vám děkuji!

Mnich: Neděkuj, skoč do toho koše a ani nemukni!

Jamamba: (*vřítí se dovnitř*) Huááá!!!

Mnich: Co tu chceš? Co děláš na svaté půdě?!

Jamamba: Kde je?!

Mnich: Kdo?

Jamamba: Nedělej ze sebe hlupáka! Kam si ho ukryl?!

Mnich: Koho? Jsem tu sám.

Jamamba: Lžeš, huáááá!!! Na vlastní oči jsem viděla, jak si ho pouštěl dovnitř!

Mnich: O kom to vlastně mluvíš?

Jamamba: Jmenuje se Toši! Už ho vidím!!! Je ve studni, v koši! Tak rybičko pluj, tvůj život je můj!!! (*skočí do studny*)

Mnich: Tak (*přiklopil víko*) Už můžeš vylézt, už ti neublíží.

Toši: Skočila do studny za mým odrazem ve vodě?

Mnich: Už je to tak. Nejen láska, ale i zloba a nenávist umí být slepá.

Toši: Zachránil jste mi život, jak jen se vám odvděčím?

Mnich: Pojď, pomoz mi, dáme na víko studny kámen. (*společnými silami zvedají těžký kámen*) Tak. Jistota je jistota.

Toši: Ani tu kytku na oltář jsem vám nepřinesl.

Mnich: Zůstala u Jamamby, že?

Toši: Vrátil jsem se pro ni! Anebo ne, natrhám novou!

Mnich: Už nemusíš, podívej! (*ukáže mu kytici*)

Toši: Je nádherná a ta vůně je přímo omamná...

Mnich: Dávám ji na oltář pro krásu oka a pro klid duše.

Toši: Máte pravdu, zdá se, že mi ta vůně dokonce dodává sílu na mé další putování.

Mnich: Kam máš vůbec namířeno, Toši?

Toši: Jdu za Bohem všech hor našeho ostrova.

Mnich: Tvá cesta je tedy téměř u cíle.

Toši: Opravdu?! A kde...

Mnich: Není to odsud daleko. Musíš se řídit nejen rozumem, ale i srdcem, věřím, že brzy chrám najdeš. Bránu ale hlídají dva kamení draci a prostý člověk nemá sílu ani štěstí aby prošel ohnivými plameny, které šlehají z jejich tlam.

Toši: Co mám tedy udělat? Poradte mi, ctěný mnichu!

Mnich: Poradím ti, poradím, ale nepomohu. Musíš to zařídit tak, aby tě draci neviděli, pak projdeš. Tak sbohem, Toši a dobré pořízení.

Toši: Sbohem a děkuji, za vše vám děkuji. (*políbí mu ruku*)

V horách

Toši: Aby mě draci neviděli... aby mě neviděli... Jak jen to udělat?... Už vím! Tengu, vládce větru, hromu a blesku! Ten jeho vtípek mu vrátím. Za to, že mě místo do chrámu dovedl k Jamambě mi půjčí svou kouzelnou pláštěnku! Vypráví se, že když si ji přehodí přes ramena, stane se neviditelným. A protože je zvědavý jak stará bába...Uříznu si kousek bambusu... (přiloží si ho k oku)... Tak, Tengu, uvidíme, kdo z koho! (stále se dívá) To je nádhera! Tak daleko ani Tengu nedolétne, no, určitě tam ještě nikdy nebyl. To je ráj! Bohem zapomenutý kraj! A teď se podívám na druhou stranu... Ach, co je to za vzácné ovoce? Musí být tak šťavnaté...

Tengu: Buď zdrav, Toši!

Toši: Á, to jsi ty, Tengu? Kde se tu bereš?

Tengu: Poslyš, co to máš za trubičku?

Toši: Neruš! Teď se zrovna dívám na nejkrásnější dívku, jakou kdy svět viděl. Je bílá jako padlý sníh a oči jí září jako hvězdy...

Tengu: Čím se to díváš? Ukaž! Tak nedělej drahoty!

Toši: Však vidíš, ne? Bambusová trubička.

Tengu: To se mi nezdá. Víš, že s ní vidíš na míle daleko.

Toši: Jak si to poznal?

Tengu: No... Nejsem hlupák, víš?! Toši, pověz, je snad kouzelná?

Toši: Psst! Uhodl jsi, ale prosím tě, nikomu ani muk, rozumíš?

Tengu: Přisahám!

Toši: A teď mě nech, chci se podívat na severní pól. Ještě nikdy jsem neviděl lední medvědy.

Tengu: Já taky ne, Toši, půjč mi tu trubičku! Jen jedním okem se kouknu a hned ti ji vrátím.

Toši: Kdepak! Co tě to vůbec napadlo? Jak bych mohl tak vzácnou věc dát z ruky? Takovou trubičku totiž nemá nikdo na světě, jen já! A krom toho, ty jsi starý šibal, půjčím ti ji a ty mi s ní utečeš. Znáš tě, větroplachu! Nedá se ti věřit.

Tengu: Ale já bych ji tak moc chtěl... Počkej mám nápad! Půjč mi tu trubičku a já ti za to půjčím svou pláštěnku. Co říkáš?

Toši: Co bych z toho měl? K čemu by mi byla tvá špinavá a roztrhaná...? Zrovna teď, když je obloha jako vymetená a sluníčko září jako ohnivá koule.

Tengu: Copak ty nevíš, že je kouzelná?! Když si ji někdo oblékne, stane se neviditelným.

Toši: No, moc ti nevěřím. Nikdy jsem o tom neslyšel.

Tengu: Tak pojď, zkus si ji, prosím!

Toši: Dobrá, když jinak nedáš... Ale z ruky do ruky! (*Toši si oblékne plášť a zmizí a Tengu se dívá do trubičky*)

Tengu: Poslyš, Toši, nic zvláštního nevidím. Ukaž mi jak se to dělá! Musím s tím nějak otáčet? Toši! Toši! Kde jsi?!

Toši: Tady, Tengu! Díky za plášť. Brzy ti ho vrátím. Abys tomu rozuměl, ber to jako půjčku za oplátku! Chachacha...

V chrámu Boha všech hor

(*Na rohoži sedí velebný stařec a zamyšleně hledí před sebe. Náhle se objeví Toši. Hluboce se ukloní.*)

Bůh hor: Kde se tu bereš, synu?

Toši: Ó, Bože našich hor, přicházím z velké dálky. Jdu rok a jeden den, abys vyslyšel mou prosbu.

Bůh hor: A jak si našel můj chrám?

Toši: Šel jsem stále za sluncem. Bylo mým věrným průvodcem. Už z dálky jsem viděl tvůj chrám. Jeho střecha se v paprscích slunce leskla až oči přecházely a hukot stříbrného vodopádu, který se řítí z výšky do údolí, mě neomylně vedl až na vrcholky hor.

Bůh hor: Jsi bystrý chlapec, proto se ani nebudu ptát, jak jsi prošel mou dračí stráží. Teď pověz, proč jsi vážil tak dlouhou cestu do našich hor? Co máš na srdci?

Toši: Prosba, s kterou jsem se vydal na cestu, není tak důležitá, jako ta, kterou jsem si uvědomil, až když jsem opouštěl svou rodnou ves.

Bůh hor: Tak mluv, dítě. Já čekám.

Toši: Náš soused má dceru, půvabnou jako květ lotosu, ale už tři roky churaví a ani ti nejv hlasnější lékaři si nedokázali s její nemocí poradit.

Bůh hor: Na to je, věru snadná odpověď. Její otec musí sezvat všechny svobodné mládence z okolí, musí otevřít víno, které u něho ve sklepe čeká na slavnostní příležitost, jako je svatba nebo křtiny a své dceři musí dát dvě plné číše. S kým toto víno dívka vypije, stane se jeho ženou a rázem se uzdraví.

Toši: Opravdu je to tak snadné? Ach, díky, díky... (*líbá mu ruku*)

Bůh hor: Ale to není tvá jediná otázka?

Toši: Ne, můj pane. Na své pouti jsem potkal hospodáře, který měl dva stromy. Oba krásně kvetly, ale letos, na jaře, náhle jeden uschl, jako by ho spálil mráz, a brzy po něm i ten druhý. Nevíte co je toho příčinou?

Bůh hor: Vy, lidé, si opravdu sami neumíte poradit. Všimáte si jen toho, co je podružné a podstatné vám uniká. Jinak by už hospodář dávno zjistil, že v kořenech stromů je zakopán poklad. Když ho vykope, sakury se zazelenají a budou kvést, jako po všechna předešlá léta.

Toši: Vyřídím to. Díky za tvou odpověď.

Bůh hor: No, co se ošíváš? Máš snad ještě nějaký dotaz?

Toši: Odpust, Bože hor, ale mám. Slíbil jsem ženě, která mi pomohla dostat se na druhý břeh, že se zeptám, jak najde vchod do nebeské brány. Žila tisíc let na zemi, tisíc let na moři a posledních tisíc let na řece. Dnes by se měla vrátit kam patří, ale je téměř slepá a proto nemůže najít cestu.

Bůh hor: Inu, ta škodí sama sobě. Nosí u sebe vzácný drahokam a jeho lesk ji oslňuje natolik, že už pomalu nevidí ani na špičku svého nosu. Proto nemůže najít cestu do nebe. Ať ho dá někomu, kdo z něho bude mít užitek a bude po trápení.

Toši: I tuto radu vyřídím. Díky, otče. A teď bych se rád zeptal...

Bůh hor: Ne, synu, tvůj čas vypršel. Tvé otázky jsou zodpovězeny a ty teď odejdi v pokoji. Mé slyšení je skončeno. Sbohem. (*odchází*)

Toši: Co se dá dělat, asi je nám souzeno zůstat do smrti chudí.

U řeky

Toši: Cesta zpět se mi zdá kratší. To mě asi štěstí pohání. Není nad to být poslem dobrých zpráv. Haló, kde jste?

Žena: Jsem snad už úplně slepá? Nikoho nevidím, ale ten hlas! Toši, jsi to ty?

Toši: Ano, jsem to já. Ach, promiňte, zapomněl jsem... (*sundá si kouzelný plášť*) Tengu! Díky! Vracím ti tvůj plášť!

Tengu: To je dost, ty šejdíři! (*hrom, blesk a mizí*)

Toši: Tak už se nezlob! Moc mi pomohl.

Žena: Už tě trošku vidím. Tak co, jak jsi pochodil?

Toši: Mám pro tebe odpověď, ale přeneseš mě přes řeku?

Žena: Jistě. Ať je tvoje poselství dobré či zlé. Hlavně už mluv! Co říkal Bůh hor?

Toši: Chceš-li se dostat na nebesa, musíš se zbavit drahokamu, který nosíš u sebe a který tě tak oslňuje, že jsi již téměř slepá.

Žena: Tak v tom to vězí?! Kde by mě to napadlo! Vezmi si ho! Mě přinesl jen trápení, ale tobě snad přinese za tvou ochotu a obětavost užitek. A teď pojď, pospíchám!

V sadě

(*Toši se sklání nad spícím hospodářem*)

Toši: Hospodáři!

Muž: Ach, já usnul! Toši, jsi to ty? To jsem rád! Měli jsme o tebe starost, když jsi dlouho nešel. Každý den tě vyhlížíme, zdali se už nevracíš. Cesta byla zlá?

Toši: Jak se to vezme.

Muž: A jak si pořídil?

Toši: Dobře, hospodáři, dobře.

Muž: Ženo, ženo! Toši se už vrátil a přináší nám odpověď!

Žena: Toši, chlapče, jsi živ a zdrav?! Vítej u nás, vítej!

Muž: A teď mluv! Co říkal Bůh hor?

Toši: Ani netušíte, jak je to jednoduché.

Žena: Tak nás nenapínej!

Toši: V kořenech stromů je prý nádoba. Když ji vykopete, stromy znovu ožijí a budou kvést jako dřív.

Muž: Je to vůbec možné?! Ženo, pohosti zatím přítele a já se hned pustím do práce.

Žena: Chlapče, jak jen se ti odměníme?

Toši: Jsem rád, že jsem vám mohl pomoci.

Žena: Tak, ber si, ber! Jen jez, jsi celý pohublý...

Muž: Ženo, Toši! Podívejte! Byly tam dvě nádoby plné zlata! Vykopal jsem je, stromy se zazelenaly, hned začaly rašit, objevila se poupata a teď jsou oba samý květ! Toši, budu ti nadsmrti vděčný, že jsi mi pomohl přivést naše stromy opět k životu. Přijmi tuto nádobu jako odměnu za svou obětavost a námahu.

Toši: To ne, hospodáři. To zlato patří vám.

Muž: Prosím, vezmi si ji! Nám přece jedna postačí až do konce našeho života.

Žena: Jestli to zlato nechceš pro sebe, vzpomeň na svou chudou matku. Nebude už muset pracovat a konečně se dočká svého zasluženého odpočinku.

Toši: Tak tedy děkuji, za maminku.

Muž: Já děkuji, Toši, já!

Žena: Sbohem a hodně štěstí.

Doma

Matka: Sním nebo bdím? Toši!!!

Toši: Maminko..!

Matka: Synáčku můj zlatý, tak ses mi vrátil.

Toši: Vrátil, maminko, vrátil, a jak vidíte, nepřišel jsem s prázdnou.

Matka: Bože, chlapče, kde jsi přišel k tomu zlatu?

Toši: To vám budu vyprávět. A ještě mám tohle!

Matka: To je krása, až oči přecházejí!

Toši: To je drahokam.

Matka: Takové bohatství, to ti dal Bůh hor?

Toši: Chacha... Kdepak. Ten mi dal jen dobré rady a ty mě přinesly tyto dary.

Soused: Ach, Toši, konečně ses vrátil! Už jsem se tě nemohl dočkat.

Matka: Hanako se přitížilo.

Soused: Ale snad jsi přišel včas.

Toši: Věřte mi, že jsem pospíchal, jak nejrychleji to šlo.

Soused: A odpověď?

Toši: Musíte otevřít víno, které čeká na velikou slávu a sezvat všechny svobodné mládence z okolí. Svě dceři dejte dvě plné číše. S kým to víno Hanako vypije, stane se jejím mužem a ona se naráz uzdraví.

Soused: Toši, ty jsi světec! Děkuji ti, děkuji!

Toši: Neplačte, strýčku a pospěšte si, Hanako čeká.

Soused: Tak já běžím. Sbohem.

Matka: Ach, Toši. Jsem tak ráda, že jsi doma. Byla bych ráda i kdybys přišel s prázdnýma rukama.

Toši: Jsme teď boháči a přesto mě to netěší.

Matka: Co je s tebou, chlapče?

Toši: Neměl jsem se vracet, měl jsem zůstat ve světě a možná kdybych zemřel v rukách Jamamby, bylo by mi lépe.

Matka: Co to říkáš? Nerouhej se! Na mě nemyslíš?

Toši: Promiň, maminko, ale je mi tak smutno...

Matka: Ach, chlapče, chlapče... Pročpak jsi nešel se sousedem? Tobě by se Hanako nelíbila?

Toši: Mně? Ani nevíš jak ji mám rád, ale ona... (*ozve se zaklepání*)

Matka: Dále!

(*vchází soused a v náruči nese Hanako, která drží dvě číše*)

Toši: Hanako!

Hanako: Toši, jestli mi to pomůže, chci to víno vypít jen s tebou. (*podá mu číši, oba pijí a Hanako jakoby se probouzela ze zlého snu*)

Toši: Hanako, láska moje!

Hanako: Toši, ach, Toši!

Soused: Dceruško!

Matka: Děti moje!

KONEC

Dramaturgický pendant k Cestě za Bohem hor

CESTA ZA BOHEM HOR od Kristiny Herzinové, jinak též japonský Plaváček. Jedna z prvních poznámek k tomuto textu učiněná v čase hluboké anonymity autora je o scénografii, a kdo ví, že Kristina je polovinou tvůrčího týmu Herzinová - Trdla, jistě pochopí, jak a pro koho je text psán. Poznámka o scénografických prostředcích, které velmi často musí řešit epicky vystavěné situace (neboť herecké a režijní prostředky je neobsáhnou), stále platí. Výtvarná stránka bude mít vůbec značný narativní podíl, tudíž by měla být dobře napadnutá. Text využívá motivů japonských pohádek, vhodně je propojuje, prostě je přehledný. Pravda, má výrazný epický charakter - málo využívá obrazné hodnoty trópů, tvarosloví používá k barvení charakterů a atmosféry uvnitř situace, takže impulsy k jednání postav jsou oslabeny. Bude vhodné se zamyslet nad frekvencí zájmen, a někdy výběr lexika a syntax jednoznačně a zcela zbytečně směřuje k sentimentu, nebo popisně zdvojuje co vidíme, aniž by z toho plynul jiný význam. Příběh se tudíž méně rozvíjí přes divadelní jazyk jednáním, zato více přes jazyk literatury vyprávěním. Epické divadlo je zcela legitimní útvar a vše dále napsané směřuje k upozornění, odkud a jak text vytváří situace, jak divadelně komunikuje a kde jsou jisté nedůslednosti. Jeden příklad za všechny: Výstup V LESE. Zde klasický motiv rozdělení se o jídlo s potřebnou postavou je proveden krádeží jídla hladovým dědečkem, a hrdina Toši úplně alogicky nic nečiní, jen nám komentuje, že dědek je asi potřebnější než on. No ano, cosi se dozvíme - pouze ze slov - o dobrotě srdce Tošiho - navíc jen od něj samého - ale nejsme v románu, kde si můžeme počíst o psychologii hrdiny. Jsme v divadle, takže jednání a JEDNÁNÍ, které by však autor měl pro dramatické postavy v textu připravit. Jiný příklad obecnosti a sentimentu: Výstup U HANAKO. Dívka maluje obraz, ale Toši se starostlivě ptá, zda už spí (asi maluje potmě!), pak dodá, že ho jen tak trápí, že určitě není úplně nemocná, i když zřejmě umírá, atd. V tomže výstupu poukážme cosi k řešení situace a budování příběhu. Víme, že Toši jde za Bohem hor. Víme, že jde žádat o dar pro svou matku - víme to my, diváci, ví to i postavy pohádky. Je tedy zřejmé, že nemůže odcházet s tím, že bude ještě žádat cosi pro nemocnou dívku, neboť tím by porušil zákonitosti pohádky. Též je zřejmé, že není necitelný. Tak jak z konopí? Co autor musí zveřejnit, a co ještě může zveřejnit, aby nepoškodil téma hrdiny a téma pohádky? Toši pronáší větu: Hanako, lásko moje, ukončím tvé trápení. (odchází). HANAKO: Mé trápení ukončí jen smrt. Inu, vysvětlit si tyto repliky lze různě, především však obecně a málo dramaticky, neboť autorka počítá s tím, že jako pochopíme, atd. Jak tedy naložit s motivem pomoci nemocné dívce a s motivem utajované lásky? Způsobů je mnoho a mnoho, ale vždy je nutno nový motiv poměřovat celkem a tématem pohádky, a jeho řešení v textu a situaci celkovou strukturou příběhu, a naopak. V tuto chvíli úplně nejjednoduší (ne nejlepší!) bude, že Toši z repliky udělá dvě věty: Hanako, lásko moje. (ve smyslu rozloučení se). A významově mimo (pro sebe a pro diváky), tedy graficky na druhém řádku pak: Ukončím tvé trápení. (Samozřejmě, že Hanako musí svou repliku též změnit.) Takto by aspoň Toši zřetelně artikuloval postoj, navodil by v divácích motiv tajemného očekávání jak porovná touhu pomoci matce s touhou pomoci Hanako. Napětí by rostlo, protože Toši o Hanako nemluví - vždy prezentuje cestu jako prostředek k získání pomoci matce, aby nebyla chudá, atd. Omlouvám se, ale takovýchto příkladů obecnosti a nedotaženosti a nelogičnosti je zde více. Zajisté, při čtení si je vysvětlíte, ale co s tím na jevišti? Jen jediné! Určit, co je v které situaci řídicí motiv, jaké z toho plynou vztahy a generální téma, a upravit text.

Pozor na výstup V SADĚ, kde Toši má pantomimicky vyprávět co všechno zažil, kam jde a proč, atd. Jistě, mohlo by to být provedeno s pěkným nadhledem, ale zdá se, že takovýto výstup by možná byl i pro grandmima Fialku příliš. Takže najít jiný prostředek, nebo jinak napsat situaci.

Výstup V LESE: zase motivický skok, neboť Toši nečeká až bude pozván na nocleh do chrámu, ale sám se vnutí. Ptám se, kolik nás ví nebo na vlastní kůži zažilo, jak je to s pohostinstvím templů. Ano,

v Orientu máte jistotu, že vám temply vždy poskytnou nocleh a jídlo, ale takto to lze napsat do cestopisu, a ne do dramatického díla. Pardon, to není hnidopišství, ale skutečnost. Situace přece vypovídá, má, musí vypovídat o Tošim, a ne o zvyklostech - dle dramatického úzu je takto Toši prezentován jako pěkný vykuk, a to zcela proti smyslu příběhu a zcela proti záměru autorky. Do chrámu má přece vstoupit přes dobrotu srdce, neboť mnichovi pomáhá!!!

Výstup U JAMAMBY: Jak Toši ví, že se ježibaba jmenuje Jamamba? Zrovna tak si Jamamba zcela nelogicky začne zpívat písničku v okamžiku kdy zjistí, že Toši utekl, místo aby ho začala okamžitě stíhat (sic!). Přitom stačí málo: Píseň předsadit do okamžiku, kdy Tošimu svazuje ruce. Jednak zpěvem naznačí co je zač, a Toši podle indicií z písně a dřívějších informací (víme je i my, diváci) uhodne, v jaké je kaši, pochopí, že jde o Jamambu. Musí tudíž realizovat útěk a my budeme v napětí jak to dopadne. A zase - oč jde, víme z textu jaksi obecně, ale divadlo a jeho textová východiska přece musí jít od individuálního a konkrétního k obecnému a abstraktnímu!

Výstup U MNICHA: Zmatek - je zde příliš nejasností kolem košů a studní, co vůbec jsme schopni na jevišti zrealizovat, co diváci vůbec mohou uvidět, ale především nás tlačí dramatický čas, neboť baba lidojedka už tluč na dveře. Jako obrazová situace do akčního filmu skvělé, ale na divadlo? Ne, že by to nešlo. Jde to! Jen je zapotřebí jinak řešit tuto a předchozí situaci - tam ani nemluví o valící se řece, požáru a skále, i když zrovna tohle by se v herzinovsko-trdlovské výtvarné poetice divadla určitě podařilo.

Výstup DOMA je však na pováženou, neboť všichni - postavy i diváci - vědí, že Toši šel za Bohem všech hor kvůli matce (sic!). A hle, první, na co se soused a matka Tošiho ptají je, zda donesl lék pro Hanako, neboť umírá. Tak tohle je chyba ve stavbě dramatického textu i stavbě příběhu, na kterou je už zaděláno ve výstupu U HANAKO, jak dříve zmiňováno. Nuže, přes výše napsané a další nepopsané nepřesnosti je CESTA ZA BOHEM HOR text, se kterým stojí za to se utkat pro jeho člověčinu a etiku, pro jeho nabídku na výtvarné ztvárnění, a především pro cestu za hledáním výrazových prostředků epického divadla. Zroveň je ovšem zapotřebí si uvědomit nutnost do textu sáhnout. Buď spolupracovat s autorkou, nebo vyžádat svolení úprav, neboť se nejedná o pouhou dramatizaci jedné pohádky. Ne, Kristina Herzinová napsala svébytný text zcela nové pohádky.

Vladimír Zajíc

DRAMATURGICKÝ POZORNÍK

FELIX MITTERER

* 1948 v Tyrolích

Pochází ze skromných poměrů. Matka, domkářská vdova po rumunském uprchlíkovi, přenechala novorozeného syna k adopci své známé. Tato žena, která dala dítěti jméno Felix jako znamení, že na rozdíl od sestry – dvojčete svůj vstup na svět přežilo, pak chlapce vychovala. Vyrostl v Kitzbühlu v ryze selském prostředí. První knížku – *Toma Sawyera* – dostal od hostů, kteří u nich bydleli na letním bytě. Během základní školy se projevovalo jeho nadání a zájem o vzdělání. V té době měl selský hoch na vybranou dvě možnosti – stát se farářem nebo učitelem. Zvolil to druhé. Studoval na učitelském ústavu v Innsbrucku, ale vzdělání nedokončil, protože pro samé čtení a psaní zanedbával latinu a matematiku. Pracoval pak jedenáct let jako úředník na celnici. Teprve v r. 1977 autorsky debutoval, a to zároveň jako dramatik (neobyčejně úspěšnou hrou *Kein Platz für Idioten* – *Idioti sem nepatří*, v níž zároveň hrál hlavní roli), autor knížky pro děti a autor televizního scénáře. Od té doby se živí psaním. V několika svých hrách a televizních inscenacích hrál s úspěchem hlavní role. Dosud uvedl dvacet divadelních her, natočil devět televizních scénářů a vydal tři knihy próz pro děti. Jeho hry mají kořeny v lidovém ven-

kovském prostředí, které dobře znal, využívá v nich i zkušenosti zprvního setkání s ochotnickým divadlem, v němž hrávala jeho nevlastní matka. Navazuje na literární tradici rakouské lidové hry, přetváří ji však zcela moderním osobitým způsobem. Témata her bývají vždy společensky vysoce aktuální, často kontroverzní, občas vyvolají skandál (např. po uvedení her *Stigma* a *Pan Jedermann*). Mitterer patří k nejvíce uváděným současným rakouským dramatikům.

Česky dosud vyšlo:

Neznám krásnější zemi /Kein schöner Land), překlad Vladimír Čejchan, DILIA 1988

Sibiř (Sibirien), překlad Jitka Jílková, DILIA 1991

Návštěvní hodiny (Besuchszeit), překlad Josef Balvín, DILIA 1991
Návštěvní doba (Besuchszeit), překlad Josef Balvín, Národní divadlo 1991

Pan Jedermann (Ein Jedermann), překlad Magdalena Štulcová, DILIA 1993

Úctování v domě božím (Krach im Hause Gott), překlad Magdalena Štulcová, Divadelní ústav 1997

Abraham, překlad Magdalena Štulcová, Divadelní ústav 1998

Úctování v domě božím

Přeložila: Magdalena Štulcová z německého originálu *Krach im Hause Gott*, který vydal Österreichischer Bühnenverlag Kaiser & Co. v roce 1994.

Osoby: 4 muži, 1 žena – Bůh, Syn, Duch, Matka boží, Satan.

Dekorace: Prostředí pro konferenci. (Hra byla napsána pro Bergenzské hry v r. 1994 a byla uvedena na jevišti postaveném na náměstí před vchodem do kostela.)

Hra je situována do současnosti. Bůh povolal Syna, Ducha a Satana k jednání. Dal lidem dva tisíce let, aby se vydalo na správnou cestu. Je uražený a chce s lidstvem udělat konec. První se k jednání dostaví Bůh. Postupně, opozděně přichází ostatní. Nejdříve Syn, poté Duch a jako poslední přiletá vojenským vrtulníkem Satan. Je oblečený v polní uniformě, která však skrývá moderní, elegantní oblek. Mezi přichozími panuje napětí, nevážnost až neváživost. Jejich vztah k Bohu je diferencovaný od oddanosti a poklonkování Ducha, přes mladistvou revoltu Syna po útočné jednání Satana, přičemž Bůh pro všechny představuje uznávanou autoritu.

Do jednání postupně vstupuje Matka boží, a to v nejrůznějších podobách. Zprvu jako sekretářka, připravující prostředí ke konferenci, poté jako uklízečka – cizinka, jindy jako Marilyn Monroe, jako pankáčka a fetačka, nakonec jako Madona z Lourd.

Syn se ohražuje proti přítomnosti Satana. Bůh zdůvodňuje Satanovu přítomnost tím, že on, padlý anděl, je skutečným obhájcem lidí, neboť je jejich součástí, on je zlo. Nikdo jiný nemůže lépe obhajovat zlo nežli zlo samo. Syn rovněž poukazuje na to, že měli k jednání přivolat Matku boží. Bůh tento návrh autoritativně zamítá: „Tu nepotřebujeme!“ Syn je rozzlobený.

Duch se nepřítomně ptá, o co se vlastně jedná. Syn si ho dobírá. Satan vyjadřuje pohrdání nad Duchem a Synem a své mínění, že by bylo bývalo postačilo, kdyby napínavý experiment s lidmi dotáhli do konce sami s Bohem. Bůh mu připomíná, že dobře ví, že by onen experiment bez Ducha a Syna již dávno skončil. Satan oponuje, že to byly zbytečné průtahy, že se od dob Kaina a Ábela nic nezměnilo, že je to už dávno nuda. Bůh se ho ptá, zda se vůbec chce ujmout obhajoby a zda to nebere na lehkou váhu, neboť jde tu o konec všech dnů a zemře-li lidstvo, zemře i Satan. Satan slibuje, že si dá záležet. Vzápětí pokládá agresivně otázku, co bude se Synem, ten snad nezemře? Bůh odpovídá: „Ten nezemře. On a já jedno jsme.“ Satan oponuje, že i on je součástí Boha, že je jeho první syn. Bůh na to říká: „Ano. To jsi byl. Lucifer. Světelný syn ranního rozbřesku! Můj nejmilejší anděl. Ze všech nejkrásnější, ze všech nejchytřejší, nejnádhernejší. Opravdu o tom musíme mluvit? Měl jsi možnost volby.“ Dochází k pútce mezi Satanem, Synem a Duchem, která vrcholí satanovými slovy: „Já jsem kníže temnot! Bůh mě sesadil z trůnu, to ano, ale na to, aby mě zničil celého, na to byl slabý! Byl jsem až příliš částí jeho bytosti. No a tak mi dal jinou říši a skoro stejně tolik moci. Bohem tohoto lidského světa jsem já, velký Pokušitel! ... Proč seslal Otec Syna na zem? Aby zvítězil nade mnou, nebyl tu jiný důvod. A nepodařilo se mu to!“ Bůh mu neoponuje a vyzývá všechny, aby se ovládali. Rád by zahájil jednání. V tom se ozve Satanův mobilní telefon. Satan ponouká volající k vraždě a slibuje dodávku zbraní.

Po telefonátu Bůh, již velice vztekklý, konečně zahajuje jednání tímto projevem: „Máme nejvyšší čas, nejvyšší čas! Mám jich už po krk! Už je nesnesu! – Tedy poslyšte. Chci lidi, které jsem na této zemi stvořil, z povrchu zemského vyhladit; smetu z povrchu země člověka i zvířata, plazy i nebeské ptactvo. Neboť lituji, že jsem je učinil. ... Ne. Už nechci uzavírat žádný svazek. S nikým

z nich. Žádný nový začátek. Konec. Konec všemu. Takové je mé přání. Ale vy můžete tentokrát předložit argumenty.“

Na to dochází k přímé výměně názorů mezi Synem a Duchem, do níž je stržen i Bůh. Syn obhazuje pozemský život se všemi radostmi, požitky, smysly i se strastmi, které přináší a říká Duchu a Bohu, že oni neví, co to je, že jenom člověk může spasit člověka. Bůh ho nabádá k poslušnosti. Syn mu vyčítá, že ho opustil, ač ho poslouchal celých třiatřicet let. Bůh ho ujišťuje, že vždycky byl s ním. Syn se rozpláče. Duch nechápe jeho slzy.

Přichází Matka boží jako Marilyn Monroe. Zajímá se o místo tajemnice. Duch ji vyhodí. Syn se za ní toužebně dívá.

Jednání znovu pokračuje. Satan se ujímá slova: „Celý problém je, Bože, v tobě. ... »Podmaňte sobě zemi!« V tom to vězí! To tento pokyn, tento úkol, tento rozkaz! Lidé si zemi podmanili! Byli plodní, rozmnožili se a podmanili si zemi! Jen se na ni podívej, na tu svou zemi, tvé dílo, tvůj klenot, nejkrásnější, nejzářivější mezi všemi! Jen se na ni podívej! Lidi se přemnožili natolik, že přepadávají přes okraj světa. Říkají tomu přelidnění. Ohlodali zem na kost, ti tví lidé, tvoje kobylinky! Přesněji řečeno, Pane, část lidstva vyžrala zem na kost. A to tví stoupenci, tví bezprostřední stoupenci ji vyžrali. Zbytek lidstva si mohl klidně zhebnout hlady. Ale nejen to. Otrávil vzduch, vodu a půdu – podle tvého příkazu!“ Bůh po delší odmlce namítá, že mu to jako ospravedlnění nestačí, že dal člověku svobodnou vůli a inteligenci a také zákony a pravidla. Satan lidskou svobodnou vůli a inteligenci zpochybňuje. Duch se rozhorluje, že mají nesmírnou inteligenci od něj, ale že jí zneužívají, chtějí být sami stvořiteli. Satan pokračuje o vině Boha, která je také v tom, že nabádal, aby lidé zabíjeli nevěřící. Bůh to připouští, že tomu tak bylo na počátku a žádá, aby to bylo bráno jako historický jev, v době přelomu, a nikoliv jako něco, co má platit na věky. Satan cituje další božské úsloví „Oko za oko, zub za zub!“ Bůh připomíná, že seslal svého syna Ježíše na svět, aby překonal onen starý temný čas, aby překonal jeho samého. Syn cituje: „Miluj své nepřátele! Udeři-li tě někdo na pravou tvář, nastav mu i levou. Miluj svého bližního jako sebe samého.“ Satan odpovídá: „Vždyť ty lidi nemají rádi ani sami sebe! Jak by mohli milovat své bližní? – A proč lidi nemají sami sebe rádi? Protože pro ně vymyslel špatné svědomí. Protože ty, Ježíši, jsi jim řekl: „Milujte své nepřátele.“ Jenomže oni své nepřátele nenávidí. Bodejť! To je úplně normální. I ty, Pane a Bože, mluvíš na těch svých deskách neustále o nenávisti, kterou chováš ke svým nepřátelům! To je normální! Lidi jsou jako ty, Bože! Jsou k obrazu tvému. A za to je chceš trestat?“

V tom vstupuje Matka boží jako pankáčka a fetačka a nadává, že jsou šmejdi, že na ni a kamarády poslali komando a nechali je vyhnat z náměstí. Vyhrožuje. K akci se přihlásí Satan a násilím se jí zbaví. Syn soucítí s Matkou boží.

Jednání znovu pokračuje. Satan znovu říká, že problém je jen a jen v Bohu, tentokrát to dokládá na podobě jeho syna Ježíše. Satan chtěl, aby v něm Ježíš rozpoznal svého bratra a kdyby tak učinil, položil by mu svět k nohám. Ježíš to však odmítl. Nepřijal ani žádný ze Satanových návrhů, které by ho uchránily od ukřižování. Syn říká, že zachraňovat lidstvo předváděním kouzel nemá význam. Satan mu oponuje, že lidé zázraky milují, touží po nich, že kdyby je využil, lidé by za ním šli a nikdy by ho neukřižovali, mohl se stát jejich králem – vládcem. Navzdory tomu, že existují miliony křesťanů, lidé ve skutečnosti Ježíše ne-následovali. Vládli ti, co chtivě přijali moc, bohatství a lesk. Po staletí, nemilosrdně, ve jménu Krista podrobovali jiné národy, vyvražďovali... Syn přiznává, že ho to bolí, proto stále krvácejí jeho rány. Satan se domáhá odpovědi na otázku, jak se to dělá, spasit lidstvo. Nikdo mu není schopen odpovědět. Bůh kapituluje a uznává, že je Satan příliš silný. Syn nabádá Boha, aby se vzpamatoval, že ho Satan zmanipuloval, a zapřísahá ho, že jsou na světě spravedliví, spousta. Satan mu na to říká, že spravedliví tu byli i bez jeho náboženství a že to, co se za posledních dva tisíce let změnilo na světě k lepšímu, to se stalo hlavně úsilím nevěřících. Syn mu přitaká a vyvozuje z toho: „Je to naše vina, že to takhle dopadlo. To my jsme selhali, my. Takže my nemůžeme zničit člověka, jenž byl stvořen k našemu obrazu, naopak...“

Přichází Matka boží. Vypadá tentokrát jako Madona z Lourd. Bůh ji chce vyhodit, ale syn ji žádá o pomoc, neboť nevědí jak dál. Bůh prohlásí rokování za skončené a chce odejít. Syn se mu postaví. Dá Bohu ultimativní požadavek: „Buďto se posadí s námi za stůl, anebo vynech i mě! Provždy!“ Bůh rozzlobeně rezignuje a vrátí se. Matka boží se ptá Boha, zda si pamatuje, co bylo před ním. Bůh se vyhýbá odpovědi a tak mu Matka boží připomíná, co vše se událo pro to, aby byla žena pozapomenuta, aby svět řídili muži, aby se zapomnělo, že tu byla nejdříve žena – rodička, tvořivá síla. Matka boží Bohu připomíná, že tu nebyla jenom před ním, ale po dlouhou dobu existovala vedle něho a že to bylo krásné. Syn naléhá: „Tak už to připušt, otče. Muži přivedli svět ke zkáze, protože nesnesli vedle sebe ženu jako spolupracovnici. A tys jim k tomu sloužil svým příkladem... Musíme opět nalézt, co je v nás společného, otče. Muž, žena, dítě. Novou starou trojjednost. Jak na nebi, tak i na zemi. – Otče!“ Bůh přiznává, že je to tak, že chtěl mít moc jen sám, že na Matku boží žárlil. Nepočítal s tím, že se s ní vrátí pohanská bohyně. Bůh chce ustoupit Matce boží z cesty.

Satan ho prosí, aby to nedělal, že ona ho zabije, že má svého syna a jeho už jí nebude zapotřebí. Bůh přiznává, že to je to, čeho se bojí tisíce let, že však přesto chtěl mít syna. Na další a další Satanovo naléhání a argumentaci se Bůh rozhodne neustoupit Matce boží z cesty a jednání chce uzavřít rozhodnutím o záhubě lidstva. Syn ho prosí: „Ne, otče! My za všechno můžeme, my jsme to přece zavinili, zklamali jsme my – Bůh! Tak přece nemůžeme zničit to, co je podle našeho obrazu, my musíme zničit ten obraz. Ne lidi, otče, ale nás.“ Bůh mu odpovídá, že když zemrou, Satan v lidech zůstane nesmrtelný. Satan na to reaguje: „Tak se nepovažuj za tak důležitého, Bože! Oni i bez tebe proti mně bojují. Alespoň někteří.“ Bůh se ptá Syna, zda se nechce pokusit ještě jednou sestoupit mezi lidi a spasit je. Syn odpovídá: „Nechme jim volnost, otče ... Ať se sami zachrání, nebo ať zahynou.“ Bůh je již velice unavený. Prosí, aby mu dali na rozhodnutí čas do zítřka, což znamená v lidské dimenzi za tisíc let. Satan odjíždí mercedesem, odkvapí i Duch. Bůh na odchodu žádá Matku boží o odpuštění. Na scéně zůstávají při skleničce vína Matka boží a zoufalý Syn.

Abraham

Hra o lásce, Prolog a 11 obrazů

Přeložila: Magdalena Štulcová z německého originálu *Abraham*, který vydalo nakladatelství HAYMON-Verlag, Innsbruck 1993.

Osoby: 1 žena – Gábi, asi 35 let; 8 mužů – Petr, asi 30 let / Max, asi 55 let / Jiří, asi 30 let / Farář, asi 60 let / Erich, asi 55 let / Werner, asi 35 let / Charly, asi 30 let / Judy, asi 35 let; němé role – asi 6 mužů a 1 žena.

Místa děje: Záchod v hostinci (venkov), Obývací pokoj Maxe (venkov), Byt Jiřího (město), Nemocniční oddělení AIDS (město), Stanice metra / Pláž v Řecku, Kostel (venkov), Skládka odpadků (venkov).

Hra začíná prologem - Werner kdesi na břehu moře v Řecku vypráví o mužích zvaných mangové. Žili na přelomu století v Řecku a byli to příslušníci národa, který se nikomu nepodřizuje. Mangas chodí v typickém oděvu, žije jen pro přítomnost, nikdy se nedožije stáří, jednoho dne je zabit.

Dále se hra odvíjí v jednotlivých obrazech:

1. Ve venkovské hospodě právě probíhá masopustní karneval. Homosexuálové Jiří (v dokonalém kostýmu Kočičí ženy) a jeho přítel Petr (v kostýmu Batmana) se na pánském záchodě líbají, přitom je vyruší člověk v kostýmu Archanděla. Nepozná, že v masce kočky je muž. Jiří ho provokuje dokud Petr neupozorní, že jde o zdejšího faráře. Příchozí Max (Petrův otec) začne svádět Kočku – Jiřího a Maxův známý, Erich, neuměle převlečený za ženu, doráží na Batmana – Petra. Petr je místní, takže pozná všechny přítomné, tahá Jiřího pryč, toho ale hra baví. Až když Max pozná, že neobjímá ženu, začne strhávat masku z Jiřího a pak i z Petra. Trapná situace. Max nutí svého syna, aby Jiřího zmlátil, když Petr nereaguje, zkope Jiřího sám. Všichni ostatní tomu přihlížejí.

2. V obývacím pokoji Maxova domu. Erich si zřejmě už poněkoličkáte přišel vypůjčit peníze na své dluhy. Tentokrát je ale požadovaná částka příliš vysoká, takže Max – vážená osobnost vesnice - Ericha vyhazuje. Ten ale začne vydírat – pokud nedostane peníze, rozhlásí po vsi, že Petr je homosexuál. Max kapituluje a Erich vítězně odejde. Příchozí Petr se dívá šampaňskému a svíčkám na stole. Otec začne „nenucený“ rozhovor o tom, jak přepíše svou firmu na Petra, až se ožení atp. Objeví se prostitutka Gábi, kterou Max pozval pro Petra a nechá je spolu o samotě. Tahle hra Petra pochopitelně urazí, ale Gábi mu vypráví o otcových plánech a snech, které měl o svém synovi. Podporoval Petra na studiích architektury a o jeho budoucnosti měl své jasné představy, které se teď hrouť. Chce, aby Petr žil se ženou alespoň na oko a také proto, aby měl jednou další dědice firmy.

3. Homosexuální narkoman Werner, „kožeňák“, u Jiřího v bytě cynicky hovoří o vztazích s nemocnými AIDS. Jiří má z nemoci strach. Objeví se tu Petr - po třech nedělích od incidentu v hospodě. Jiří Petrovi vyčítá, že se tehdy ke své orientaci konečně veřejně nepřiznal, ale Petr argumentuje odlišnými poměry na vesnici. Kdyby vyšla pravda najevo, otec by se zabil. Werner vše cynicky komentuje, až ho Jiří vyhodí. Následuje smíření Petra s Jiřím. Petrův otec pravdu zná a zná ji i farář, jenže ji nechťejí vzít na vědomí.

4. Petr je opět doma na venkově, kde prakticky vede otcovu stavební firmu. Tentokrát přijel i s Jiřím, aby ho otec konečně přijal. Max se snaží Petra přesvědčit, aby se veřejně nepřiznával k homosexualitě. Farář, který tu byl na obědě, se přidává, skrze desatero Petra fanaticky usvědčuje z hříchů. Petr argumentuje citáty z Bible, které naopak homosexualitu nevykládají jako hřích. Farář trumfuje - Božím trestem homosexualitě je AIDS. Petrovi je líto otce, nechce ustoupit, ale psychologický nátlak se zvětšuje.

5. V hostinci se koná Petrova svatba s Filipínkou. Jiří na záchodě slyší

Erichův projev novomanželům. Petr tu Jiřího najde, oba jsou zoufalí. Max prosí Jiřího, aby odjel, scházet se mužou tajně... Erich, který nepozorován vše sleduje, si dává věci do souvislostí a informuje další svatebčany, ti sem, včetně nevěsty, přiběhnou. Petr pochopí, kdo je vyděrač, o kterém v zoufalství mluvil otec. Nevidí jiné východisko, než s Jiřím odjet. Veřejně se teď přizná k homosexualitě a zveřejní vyděrače. Aby dav oba muže nechal odejít, vymyslí si Jiří, že má AIDS, všichni uhnou. Petr se omluví nevěstě.

6. Max hledá Petra v Jiřího bytě, ale tam je s Jiřím Werner. Nepořádek v bytě, Jiřího přiznání k nemoci, příchod zbědovaného narkomana Charlyho, hádka příchozího Petra s Jiřím kvůli Wernerovi, to všechno jsou kapky, které Maxe postupně doráží. Jiří se Petrovi omluví a uprosí ho, aby s otcem zůstal v bytě. Ostatní vyhodí. Otec se snaží o přátelský rozhovor se synem, klade si vinu za jeho orientaci. Petrova matka brzy zemřela a chlapec spal s otcem v jedné posteli. Prosí Petra, aby se vrátil, ale Petr teď nemůže opustit Jiřího. Otec to nepochopí, dá mu na vybranou – buď on nebo Jiří. Petr svádí vnitřní boj, ale volí Jiřího.

7. Jiří v nemocnici na oddělení AIDS přesvědčuje Petra i sám sebe, že se uzdraví a pojedou spolu do Řecka, jak o tom snili. Spolupacienti Charly a transvestit Judy dokreslují absurdní hrůzu a tragičnost situace. Bezvýchodnost nemocní řeší různě. Petr je přítomen mimo jiné zhroucení Judy.

8. V Jiřího bytě navštívila Petra Gábi. Gábi líčí situaci na venkově. Už nenavštěvuje Maxe, ten začal žít s Petrovou nevěstou. Petra vydědil. Petr má AIDS, neumí si život bez otce představit. Neléčí se, bere to jako pokání, kterým musí projít. Jiří zemřel a byl až do konce silný.

9. Petr žebrá ve stanici metra. Nikdo si ho nevšímá, kolemjdoucí Erich sleduje cizího mladíka. Petr zoufale volá otce, scéna se změní v pláž v Řecku. Werner je oblečen podobně jako muži, které popisoval v prologu, v černém. Jiří v bílém. Udobřují se po hádce. Ale Jiří spatří Petra a vrhá se kněmu. Werner vyzve Petra na souboj, probodne ho. Jiří s Wernerem začnou tančit. Scéna odkazující k prologu.

Opět jsme ve stanici metra, Werner třese s nemocným Petrem. Povzbuzuje ho, že oni (homosexuálové) mají jen sebe a smrt. Líbá ho. Ale Petr volá otce.

10. Petr v kostele na vesnici prosí o azyl, farář ho žádá, aby odešel, protože lidé se bojí vejít dovnitř na mši. Jde s nimi ven promluvit, mezitím vnikne Erich a sprostě vyhazuje Petra, lituje Maxe, je teď jeho jediný přítel, chodí spolu pít. Max má dítě se svou novou družkou.

Farář znovu prosí Petra, aby odešel. Je mu jasné, že Erich vyhecoval lidi venku. Teď najednou Petr mluví jako dříve farář, o pokání. Chce, aby ho otec přijal zpátky. Farář je zoufalý. Vejde opilý Max, nadává Petrovi, pak Erich s několika muži, kteří mají klacky. Bojí se náказы. Max prosí Petra, aby odešel, což se stane. Potom Max vytrhne jednomu z mužů klacek a všechny vyhání, zoufale nadává, že tohle je jejich vděk za všechno, co udělal pro celou vesnici.

11. Skládka odpadků, v haldě je něco jako brloh, kde žije Petr. Erich mu přináší tašku s jídlem, prosí za odpuštění, vydíral Maxe, vyřídil Petra, do města jezdil za prostitutkami, ale má rád i muže. Petr mu odpouští.

Farář se jde Petrovi vyzpovídat. Pozoroval Petra jako chlapce, když se s ostatními ministranty osahávali. Líbilo se mu to, je totiž také homosexuál a stal se farářem, aby ho nikdo nenutil do svatby. Petr mu odpouští.

Ráno přijde Max v loveckém s puškou. Petr teprve teď vyleze, je v posledním stádiu nemoci, ochrnutý, slepý. Max prosí, ať se s ním vrátí domů, Petr nechce. Prosí otce, aby ho zastřelil – jako Abraham obětoval svého syna. Na skládce se v silicím světle objeví Judy jako anděl, volá na otce, aby to nedělal. Max Petra zastřelí, odchází. Hra končí písní, Judy s Petrovou hlavou na klíně.

Hra *Abraham* vznikla jako dílo na zakázku pro Vesnické divadlo v Linci a byla poprvé uvedena v tamějším divadle Kammerspiele v rámci festivalu oblastí na téma „Co je nám cizí“. Premiéra byla 23. září 1993.

Texty uvedených her vyšly knižně, vydal je Divadelní ústav v Praze v letech 1997 a 1998. Lze je objednat na adrese: Divadelní ústav, Celetná 17, 110 00 Praha 1, tel. 02/2315931, 24809137, fax: 24811452, pí Kmochová. Cena včetně poštovného 60,- Kč.

Dramatický pozorník připravil a synopsi ke hře Účtování v domě božím napsal Milan Strotzer
Synopsi ke hře Abraham napsala Pavlína Morávková
Autobiografické údaje byly převzaty z vydání her v edici Současná hra Divadelního ústavu v Praze